

3. Zhang, Z., Jia, H., Li, X., Liu, Y., Wei, A., Zhu, W. (2022). Effect of drying methods on the quality of tiger nuts (*Cyperus esculentus* L.) and its oil. *LWT-Food Science and Technology*, 167, 113827. DOI:https://doi.org/10.1016/j.lwt.2022.113827.

4. El-Naggar, E.A. (2016). Physicochemical characteristics of tiger nut tuber (*Cyperus esculentus* Lam.) oil. *Middle East Journal of Applied Sciences*, 6, 1003-1011.

УДК 634.836.12:631.526.32(477)

ТЕХНІЧНІ СОРТИ ТА КЛОНИ ВЛАСНОЇ СЕЛЕКЦІЇ – СИРОВИННА БАЗА ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Ковальова І.А., доктор с-г. наук,
Герус Л.В., доктор с-г. наук,
Салій О.В., канд. с-г. наук,
Власов М.О., аспірант

*Національний науковий центр «Інститут виноградарства і виноробства
імені В.Є.Таїрова», НААН України, м. Одеса.*

Виноградарство – галузь агропромислового комплексу України, що має перспективу до розвитку. Не дивлячись на складність вирощування культури винограду та необхідність великої кількості ручної праці, виноградарство одна із найбільш економічно вигідних галузей сільського господарства.

В Україні виноградарством займаються в Одеській, Миколаївській, Херсонській та інших областях. В південних районах України, де в аграрному секторі спостерігається висока концентрація виноградників, біля 90% насаджень складають технічні сорти, що відповідають за сировинну базу виноробства. Значну кількість площ займає сорт місцевої селекції Одеський чорний, який високо оцінюється споживачами завдяки якості вина, і виробниками, як високотехнологічний сорт. Це дає можливість зробити висновок, про те що сорти нової селекції на рівні з європейськими класичними мають перспективу для вирощування в умовах Північного Причорномор'я України.

В ННЦ «ІВіВ ім. В.Є. Таїрова» протягом століття ведеться робота з поліпшення сортименту винограду України. В інституті створено понад 150 сортів та форм, значна частина з яких технічного напрямку, що можуть стати основою для локального виробництва регіону. Більшість із них – це складні гібриди з різною часткою генів видів *V.vinifera*, *V.amurensis*, *V.labrusca*, *V.rupestris*, *V.riparia* та ін. Походження від сортів *V.vinifera* обумовлює високу якість продукції, а гени диких видів, які володіють генетично обумовленою вищою стійкістю до несприятливих факторів зовнішнього середовища, гарантують високий рівень прояву ознак адаптивності. Отримані складні

міжвидові гібриди мають вищу стійкість до стресорів ніж класичні європейські сорти, проявляючи при цьому високу якість вина. Це робить їх придатними для органічного та біодинамічного виноградарства[1].

Усім відомий Одеський чорний та Сухолиманський білий вже зайняли своє гідне місце у сортименті України та стали відомі за її межами. Це сорти створені у 50-роках минулого століття, що займають значну територію насаджень Одеської області та свою нішу у торговій мережі.

Успішна багаторічна селекційна робота співробітників ННЦ «ІВіВ ім. В.Є. Таїрова» підтверджена виділенням з промислових насаджень трьох клонів сорту Сухолиманський білий 1632, Сухолиманський білий 244 та Сухолиманський білий 5110. Усі відібрані клони відрізняються від базового сорту не лише високою та стабільною урожайністю, а і особливостями аромату винного профілю.

За результатами індивідуального добору та багаторічного випробування у трьох вегетативних поколіннях виділені високопродуктивні клони сорту Одеський чорний 47222, Одеський чорний 67131, Одеський чорний 642012 та Одеський чорний 1551. Вони виділяються стабільно високою продуктивністю та якісними показниками вина.

Складні міжвидові гібриди наступного покоління Мускат одеський та Рубін таїровський, які ввійшли до Реєстру вже наприкінці 90-років минулого століття стали результатом селекційної програми «Стійкість плюс Якість» [2]. За рахунок високої морозостійкості мають можливість розширити зону економічно вигідного виноградарства освоюючи північні території України. З цих сортів виділено два перспективні клони сорту Рубін таїровський 2118 та Рубін таїровський 2519 та три клони сорту Мускат одеський 3435, Мускат одеський 3432 та Мускат одеський 349.

На початку цього століття в інституті «Виноградарства і виноробства імені В.Є. Таїрова» з'явилися нові Реєстрові сорти Загрей, Ароматний та Іскорка. Вони ще мало відомі споживачеві та займають незначні площі, однак, є абсолютно різні між собою та відрізняються ексклюзивним винним профілем, зовсім не схожим на класичні європейські сорти.

Створене нове покоління гібридів складного походження з вмістом у розрахунковій формулі генотипу частки *Vitis vinifera L.* до 90% і 10% генів диких видів обумовлюють високу адаптивність даних сортів до стресових факторів навколишнього середовища, що дало можливість зареєструвати у Реєстрі сортів рослин придатних до поширення в Україні сорти Ярило та Одеський жемчуг. Всебічно досліджуються форми, які мають одержати статус сортів: Сармат, Чарівний, Селена та Ідилія мускатна [3].

В останні роки вивчено ще декілька форм для виробництва вин: Мерунка (62-17-71), Малка (56-62-39), 56-37-40, 56-56-56, 56-56-80 та 56-56-41. Перспективність даних форм, а саме, висока технологічність та якість вина підтверджена відділом виноробства.

Сорт **Ярило** (Гечеї Заматош х Роднічок) раннього терміну досягання від розпускання до технічної зрілості 115-125 днів. Сорт відносно стійкий

проти хвороб грибної етіології. Ріст кущів середній, визрівання пагонів добре 80-90%. Зимостійкість та посухостійкість середня. Урожайність стабільна – 14-15 т/га. Середня маса грона 150 г, максимальна – 300 г. Цукристість соку 200-220 г/дм², кислотність 7-6 г/дм².

Використовується для приготування сухих білих вин. Аромат сортовий, чистий, багатий з нотками екзотичних фруктів у якому переважає стиглий манго. Дегустаційна оцінка молодого вина 7,95 балів за 8-бальною шкалою оцінювання.

Форма Селена (Мускат одеський х Ритон) середнього терміну досягання – від розпускання вічок до технічної зрілості 120-130 днів. Стійкий проти хвороб грибної етіології. Ріст кущів середній, визрівання пагонів добре 75-85%. Зимостійкість та посухостійкість висока. Урожайність стабільна – 10-12 т/га. Середня маса грона 200 г, максимальна – 350 г. Цукристість соку 220-240 г/дм², кислотність 7-6 г/дм².

Використовується для приготування сухих білих вин. Аромат сортовий плодово-квітковий якому переважає білий персик. Дегустаційна оцінка молодого вина 7,9 бали за 8-бальною шкалою оцінювання.

Форма Ідилія мускатна (Мускат одеський х Ритон) середнього терміну досягання від розпускання до технічної зрілості 125-135 днів. Має високу стійкість проти хвороб грибної етіології. Ріст кущів середньо-сильний, визрівання пагонів добре 80-85%. Зимостійкість середня та володіє високою посухостійкістю. Урожайність стабільна – 10-12 т/га. Середня маса грона 120 г, максимальна – 300 г. Цукристість соку 220-240 г/дм², кислотність 7-6 г/дм².

Використовується для приготування десертних білих вин. Аромат сортовий плодово-медовий з нотками м'яти та лайму. Дегустаційна оцінка молодого вина 7,95 бали за 8-бальною шкалою оцінювання.

Сорт Одеський жемчуг (Вишневий ранній х [3-31-104 х Марсельський чорний ранній]) середнього терміну досягання від розпускання до технічної зрілості 130 днів. Відносно стійкий проти хвороб грибної етіології. Ріст кущів середньо-сильний, визрівання пагонів добре 75-80%. Зимостійкість середня, має добру посухостійкістю. Урожайність стабільна – 12-14 т/га. Середня маса грона 250 г, максимальна – 900 г. Цукристість соку 200 г/дм², кислотність 6 г/дм². Сік має забарвлення.

Використовується для приготування сухих рожевих та червоних вин. Аромат сортовий в якому переважають плодово-ягідні ноти. Дегустаційна оцінка молодого вина 7,95 бали за 8-бальною шкалою оцінювання.

Форма Чарівний (Рубін дністровський х Пересвет) середнього терміну досягання від розпускання до технічної зрілості 130 днів. Стійкий проти хвороб грибної етіології. Ріст кущів середньо-сильний, визрівання пагонів добре 80%. Зимостійкість висока, володіє доброю посухостійкістю. Урожайність стабільна – 10-14 т/га. Середня маса грона 180 г, максимальна – 300 г. Цукристість соку 180-200 г/дм², кислотність 6 г/дм². Сік не має забарвлення.

Використовується для приготування сухих рожевих вин. Аромат сортовий ягідний, багатогранний з нотками барбарису. Дегустаційна оцінка молодого вина 7,95 бали за 8-бальною шкалою оцінювання.

Форма **Сармат** (Естафета х Пересвет) середнього терміну досягання від розпускання до технічної зрілості 137 днів. Стійкий проти хвороб грибної етіології. Ріст кущів середньо-сильний, визрівання пагонів добре 80%. Зимостійкість та посухостійкість середні. Урожайність стабільна – 10-12 т/га. Середня маса грона 180 г, максимальна – 300 г. Цукристість соку 200-220 г/дм², кислотність 6-7 г/дм².

Використовується для приготування сухих рожевих та червоних вин. Аромат сортовий ягідний, багатогранний з нотками пасльону. Дегустаційна оцінка молодого вина 7,95 бали за 8-бальною шкалою оцінювання.

Вина одержані з сортів української селекції, поєднують у собі досвід селекціонерів, майстерність виноробів та красу місцевості, де вони були створені. Їх висока технологічність дає можливість виготовляти виноматеріали за різними світовими технологіями та отримувати продукцію, яка є конкурентоспроможною на внутрішньому та зовнішньому рівні.

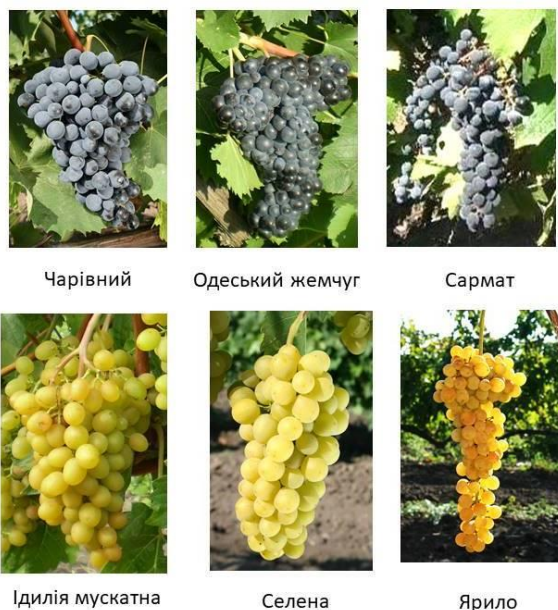

Рис. 1 Новинки української селекції

Список використаних джерел

1. Ковальова І.А. Перспективи виробництва екологічно чистої виноградарської продукції на основі сортів нового селекційного покоління І.А. Ковальова, Л.В. Герус, М.Г. Банковська та ін. Виноградарство і виноробство: міжв. наук. тем. зб. – Одеса: ННЦ «ІВіВ ім. В.Є. Таїрова», 2012. – Вип. 49.

2. Герус Л.В., Ковальова І.А., Салій О.В., Федоренко М.Г., Банковська М.Г. Практичні результати селекційної програми «Стійкість плюс якість» Виноградарство і виноробство: міжв. наук. тем. зб. – Одеса: ННЦ «ІВіВ ім. В.Є. Таїрова», 2014. – Вип. 51. – С. 61– 65.

3. Ампелографічний атлас сортів і форм винограду селекції Національного наукового центру «Інститут виноградарства та виноробства імені В.Є. Таїрова» Ковальова І.А. та ін. К.: Аграрна наука. 2022, 160с.

УДК 633.34:620.952:504.062

ПЕРСПЕКТИВИ КУЛЬТИВУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ВЕРБИ ЯК ДЖЕРЕЛА АЛЬТЕРНАТИВНОГО БІОПАЛИВА

Хоненко Л. Г. доцентка, канд. с.-г. наук,
Іваськів Е.Е., здобувач вищої освіти,
Миколаївський національний аграрний університет

В умовах посилення кліматичних змін та поступового скорочення запасів викопних енергоносіїв особливої актуальності набуває розвиток біоенергетики як складової Renewable Energy. У цьому контексті зростає інтерес до швидкорослих деревних культур, серед яких провідні позиції займає енергетична верба (*Salix spp.*), що відзначається високою продуктивністю біомаси та широкою екологічною пластичністю.

За сучасними оцінками, у світі налічується близько 350–370 видів верби, з яких в Україні поширено понад два десятки [1, 2]. Завдяки своїм біологічним та екологічним особливостям ця культура є однією з найбільш перспективних для вирощування в умовах України. Порівняно з традиційними сільськогосподарськими культурами, верба потребує значно менших витрат поживних речовин, а її добре розвинена коренева система здатна проникати у глибші шари ґрунту, забезпечуючи ефективне використання вологи та мінеральних ресурсів.

Біомаса, отримана з вербових плантацій, має багатофункціональне застосування: окрім використання у паливно-енергетичному секторі, вона може бути сировиною для целюлозно-паперової, хімічної промисловості, а також для фармацевтичного виробництва та виготовлення декоративних виробів [2, 3]. Важливою перевагою є також здатність цієї культури до відновлення родючості ґрунтів: значна частина поживних елементів повертається в ґрунт разом із листовим опадом, активізуючи мікробіологічні процеси.

Особливу екологічну цінність енергетична верба демонструє на деградованих та малопродуктивних землях. Вона здатна не лише ефективно використовувати такі площі, але й сприяти їх відновленню через процеси фітореMediaції, включаючи вилучення важких металів та покращення структури ґрунту. У довгостроковій перспективі це дозволяє залучати до сільськогосподарського використання раніше непридатні території.

Європейський досвід свідчить про високий рівень розвитку біоенергетики на основі вербових плантацій. У країнах Північної Європи такі